

Indiener: Andra Eisink-Weg, GroenLinks

Datum indiening vraag: 14 november 2023

Datum verzending antwoord: 30 november 2023

Onderwerp: RODE

GroenLinks wil graag nader geïnformeerd worden over de uitvoering van het RODE beleid in de praktijk, alsmede de resultaten hiervan.

De Herijking van RODE dat binnenkort op de agenda staat richt zich m.n. op windenergie. Maar wij willen graag de mogelijkheid om waar nodig ook op andere aspecten bij te sturen.

Om te beginnen ter opfrissing eerst enkele passages (*in cursief*) uit het huidige RODE, vastgesteld door de gemeenteraad op 20-2-2018. Dit is te vinden op de gemeentelijke pagina.

Uit de Samenvatting onderstaand

*De rol van de gemeenten ligt hier vooral op het vlak van stimuleren en faciliteren, vergunningverlening én het optimaliseren van regels en procedurekader waaraan vertrouwen kan worden ontleend door inwoners en investeerders. **Uiteindelijk vormen duurzame opwekinstallaties ook een kans om economie, ecologie en/of infrastructuur te versterken. Met het grote areaal aan agrarisch gras- en akkerland biedt duurzame energieopwekking ook een nieuw verdienmodel voor de landbouw.***

uit:3.4 Belemmeringen en kansen

Economie versterken

Realisatie van installaties voor duurzame energie biedt ook economische kansen voor de Achterhoek. Dit betekent enerzijds kans voor werkgelegenheid bij ontwikkeling, aanleg en onderhoud en anderzijds een kostenreductie op het vlak van energie voor deelnemers aan deze projecten. Bedrijven kunnen met energiebesparing en duurzame energie bovendien hun bedrijfsprocessen optimaliseren. Met name voor de landbouw die in transitie is en in toenemende mate ruimte zoekt voor nieuwe verdienmodellen. Naast bijvoorbeeld recreatie is energieteelt dat ook. Als voorbeeld noemen we hier de windturbinepark Oude Goor in Aalten en Netterden Oude IJsselstreek waarbij omwonende agrariërs ook delen in de inkomsten van de windturbines.

uit: 3.5 Participatie en maatschappelijke acceptatie

Participatie en maatschappelijke acceptatie zijn belangrijk bij de ontwikkeling van opwekkingsinstallaties voor duurzame energie. Een zorgvuldige omgang hiermee bevordert draagvlak en slagingskansen van het project. Wanneer de omgeving van een locatie betrokken wordt bij de planvoorbereiding, of zelfs medeontwikkelaar wordt, dan zal een project met minder of met geen weerstand gerealiseerd kunnen worden. Dit leidt direct tot tijdwinst in de planvoorbereiding.

Beleidsuitgangspunt 3:

Bij nieuwe duurzame energieprojecten moet lokale participatie in de situaties van

Schriftelijke vragen art. 33

Grootschalige zonneakkers >2,5 hectare, windturbines 25-80 m en >80 m ashoogte en collectieve biomassavergisters minimaal aan de volgende randvoorwaarden voldoen:

- 1. Brede participatie: iedereen die het project aangaat, in het bijzonder omwonenden, wordt optimaal geïnformeerd en betrokken bij de ontwikkeling en exploitatie van het project. Betrokkenheid impliceert de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de keuzes bij de projectontwikkeling.*
- 2. Inkomsten en effecten van een project zijn voor alle betrokkenen zo optimaal mogelijk. Om dit waar te maken moet er ook goed inzicht zijn over de geldstromen aan al de bij 1. genoemde betrokkenen*
- 3. Streven naar deelname van het regionale bedrijfsleven tegen marktconforme condities.*
- 4. Lokale bewoners en bedrijven worden de mogelijkheid geboden om financieel te participeren in het project en hierdoor (mede)zeggenschap te verwerven over de opwekinstallatie.*

Hierdoor worden initiatiefnemers uitgedaagd projecten zo vorm te geven dat er een acceptabele verdeling tussen lusten en lasten voor omwonenden is. In veel gemeenten zijn de afgelopen jaren energiecoöperaties actief geworden. Deze coöperaties kunnen een belangrijke rol bij een duurzamere lokale energievoorziening vervullen.

Voorts verwijs ik ook nog naar de bijlage A bij het vastgelegde RODE beleid betreffende de Participatieovereenkomst.

Vraag: In het RODE beleid wordt soms gesproken over omwonenden van een project, soms van inwoners als het gaat om participatie of deelname in eigendom.

T.a.v. de ruimtelijke plannen is het begrip omwonenden duidelijk. Maar in de participatie lijkt het GroenLinks van belang om helder te zijn dat deze open moet staan voor minimaal de inwoners van Berkelland. Het lijkt ons goed om t.a.v. deelname in het eigendom van het project en deelname in het ontwikkelen van het ruimtelijke plan een duidelijker onderscheid te maken. Uiteindelijk is het natuurlijk ook zo, dat al onze inwoners en bedrijven een belang hebben bij landschap, energietransitie en wat er gebeurt met de opgewekte energie. Deelt u deze mening?

Antwoord (in te vullen door college):

Voor wat betreft het ruimtelijke spoor is het begrip 'omwonende' of 'belanghebbende' ook niet altijd even duidelijk. Wel zijn er door jurisprudentie en uitgekeerde planschadevergoedingen algemeen geldende normen ontwikkeld.

Schriftelijke vragen art. 33

Bij de initiatieven voor zonneparken zijn participatieovereenkomsten afgesloten tussen gemeente en initiatiefnemers. In die overeenkomsten is onderscheid gemaakt tussen participatie bij het proces van planvorming en financiële participatie.

Bij de participatie tijdens de planvorming gaat het om de omwonenden. Hierbij is niet alleen de fysieke afstand tot het park van belang maar ook de mate van impact op de leefomgeving. Zo kan de impact op grotere afstand groot zijn als vanuit de betreffende locatie het park volledig in het zicht ligt. Bij de gelopen participatieprocessen hebben wij niet gemerkt dat er omwonenden zijn buitengesloten of anderszins niet hebben kunnen participeren tijdens de planvorming. Inbreng is niet terzijde geschoven omdat iemand 'geen omwonende' zou zijn. Wel is inbreng gewogen ten opzichte van de landelijke normen bij ruimtelijke plannen.

De komst van een zonnepark heeft niet alleen impact op de omwonenden maar in meer of mindere mate op de leefomgeving van alle inwoners. Dit komt ook tot uitdrukking in de vormen van financiële participatie in de overeenkomsten en de financiële vergoedingen.

Voor wat betreft de minimale hoogte van de totale financiële bijdrage aan de verschillende vormen van financiële participatie zijn afspraken gemaakt in de overeenkomst. Deze afspraken zijn gebaseerd op (de toen geldende) landelijke normen.

De invulling in de huidige overeenkomsten op hoofdlijnen.

Aan het einde van deze beantwoording hebben wij een schema opgenomen met een kort overzicht van de afspraken per zonnepark.

In de meeste overeenkomsten is de vorming van een gebiedsfonds opgenomen.

De mogelijkheid om financieel deel te nemen in een zonnepark geldt voor alle inwoners van Berkelland. Daarbij is de rentevergoeding voor direct omwonenden 1 % hoger dan voor andere inwoners en krijgen omwonenden de eerste mogelijkheid om daarvan gebruik te maken.

Aan de omwonenden wordt in veel overeenkomsten ook de mogelijkheid geboden om zonnepanelen tegen kostprijs aan te schaffen.

Daarnaast worden door de initiatiefnemer vaak een aantal zonnepanelen aangeboden voor nader te bepalen maatschappelijke voorzieningen in de nabije omgeving van het zonnepark.

Ook hier hebben wij geen signalen ontvangen dat de afbakening van groepen tot discussies heeft geleid.

Mogelijkheden tot financiële participatie (inclusief het gebruik maken van een aanbod voor zonnepanelen) heeft een financiële waarde. Een minimaal bedrag dat via de verschillende mogelijkheden ten gunste moet komen aan het gebied (in enge of brede zin)

Vraag:

Op verschillende plaatsen in ons beleid staat geformuleerd wat we verwachten t.a.v. versterking van de economie, ecologie en infrastructuur voor onze gemeente en haar inwoners en bedrijven. Graag ontvangen wij een overzicht waarin staat aangegeven wat elk zonnepark en (grote) biovergister in Berkelland heeft opgeleverd voor de **lokale economie**:

Schriftelijke vragen art. 33

Welke Berkellandse/Achterhoekse bedrijven profiteren van aanleg, exploitatie en delen in opgewekte stroom;

Bij hoeveel parken zijn er omgevingsfondsen, wie beheert deze en om welke bedragen gaat het?

Eigendom: Bij welke projecten is nu sprake van lokaal eigendom of mede- eigendom?

Ecologie: kunt u ons aangeven welke ecologische versterkingen er zijn aangelegd? Zijn deze tijdelijk/blijvend?

Infrastructuur: wat is op dit vlak de toegevoegde waarde geweest?

Antwoord:

Lokale economie

De eerste vorm van versterking van de lokale economie is bij de agrarische bedrijven bij wie de zonneparken op de grond zijn gekomen en die hiervoor een vergoeding ontvangen.

In de participatie overeenkomsten is verder afgesproken dat lokale ondernemers zoveel mogelijk meeprofiteren van de aanleg van de zonneparken. Wat het uiteindelijke aandeel is van de lokale ondernemingen is niet na te gaan. Het gaat om voorkeur bij gelijke marktconforme aanbiedingen. Wij hebben hier geen zicht op en het is juridisch ook erg lastig hier afspraken over te maken. Wel zijn veel initiatiefnemers zich bewust van het draagvlak voor een park dat inzet van lokale ondernemers met zich meebrengt.

Wij hebben geen zicht op de levering dan wel het gebruik van de opgewekte stroom en de contracten die hier onder liggen. Op één initiatiefnemer na betreft het commerciële partijen waarbij er ook juridisch onderscheid is tussen eigendom, realisatie en exploitatie.

Eigendom

Zoals bij vraag 1 is aangegeven zijn er voor de 12 zonneparken in Berkelland financiële participatieovereenkomsten afgesloten. In die overeenkomsten zijn er op basis van landelijke normen financiële totaal bedragen opgenomen voor de diverse mogelijkheden zoals bijvoorbeeld; het mogelijk maken van deelnemingen, zonnepanelen tegen kostprijs en bijdragen in gebiedsfondsen enz.

De belangstelling van inwoners en omwonenden om financieel deel te nemen in zonneparken is tot nu toe nihil gebleken. Dit komt mogelijk door de marktomstandigheden (laag rendement) maar waarschijnlijk ook omdat deelnemingen bij inwoners nog niet algemeen gebruik is.

Ook het afgesproken aanbod van zonnepanelen tegen kostprijs voor omwonenden leek erg aantrekkelijk maar er is in de praktijk geen gebruik van gemaakt. Een mogelijke oorzaak kan zijn dat een geschikte omvormer ontbreekt en ze nog geïnstalleerd moeten worden. Voor die twee zaken zijn de inwoners aangewezen op de lokale installateur. Die installateur heeft meestal eigen pakketten van panelen, omvormers en installatiemogelijkheden. Dit gebaseerd op zijn eigen verdien model.

Nu er geen tot weinig gebruik is gemaakt van de geboden mogelijkheden ontstaat het risico dat de beschikbare middelen ten gunste komen/worden uitgegeven voor een kleine groep mensen die mogelijk weinig of geen nadeel ondervinden van het zonnepark. Of dat de beschikbare middelen niet ingezet worden en dus bij de initiatiefnemer blijven.

De initiatiefnemer voor het zonnepark aan de Munsterjansdijk in Neede is op basis van zijn ervaringen met een voorstel gekomen om de financiële participatie aan te passen. Om zo de afgesproken financiële participatie richting gebied in te kunnen vullen. Eén van de gedachten is een andere wijze van aanbieden van zonnepanelen aan omwonenden (niet fysiek, maar via een vaste vergoeding per paneel waardoor het een omwonende vrij staat het pakket van een eigen installateur te kiezen). Een andere gedachte is de ruimte voor financiële deelneming netto contant te maken en dit bedrag beschikbaar te stellen voor een gebiedsfonds. Als gemeente willen wij de besteding van deze gelden zo veel mogelijk door het gebied zelf laten invullen en hier ook zo min mogelijk een sturende rol in hebben.

Wij zijn in gesprek en houden u op de hoogte van de ontwikkelingen. Ontwikkelingen die wij mogelijk ook bespreekbaar kunnen maken bij de overige initiatiefnemers, afhankelijk van de contractueel vastgelegde afspraken.

Ecologie

Voor ieder park is een uitgebreid vergunningstraject doorlopen waarbij landschappelijke inpassing en (ecologische) meerwaarde uitgangspunten waren. Hiervoor zijn door de initiatiefnemers aparte plannen ingediend en bij de aanleg ook uitgevoerd/gerealiseerd. Wij verwijzen u korthedshalve naar de gepubliceerde vergunningsaanvragen met bijbehorende stukken.

Infrastructuur

Ten aanzien van infrastructuur ligt de belangrijkste meerwaarde vooral bij het elektriciteitsnet. Er zijn extra kabels aangelegd en op diverse plekken heeft er een verzwaring plaatsgevonden.

Vraag:

Lokaal zeggenschap en lokaal eigendom worden vooraf in de participatie overeenkomsten met de ontwikkelaars vastgelegd. Zoals al vermeld hecht GroenLinks er waarde aan dat alle inwoners in Berkelland van de opbrengsten op enigerlei wijze profijt hebben. Het dient niet te gaan om slechts een 5 of 10 tal omwonenden, terwijl de rest in de kou blijft staan. Graag ontvangen wij een overzicht van de resultaten van gemaakte afspraken uit de participatieovereenkomsten.

Antwoord:

Zie ons antwoord op vraag 1 en 2. Er is één park dat door een lokale coöperatie wordt opgezet. Dit plan is nog in ontwikkeling.

Op maandag 6 november verscheen er een artikel in NRC over de zonneparken in Berkelland. Deze zouden allemaal doorverkocht zijn. Zowel het eigenaarschap alsook de opgewekte energie gaat naar het buitenland, zo wordt beweerd. Dit zou betekenen dat het echte economische profijt dus ver buiten onze landsgrenzen terecht komt, terwijl de winsten mogelijk zijn dankzij onze SDE subsidies, opgebracht via de belastingen die we betalen op ons energiegebruik thuis. Onze inwoners dus de

Schriftelijke vragen art. 33

lasten, terwijl de lusten elders terecht lijken te komen En dat is een zot model waar we als gemeente via duidelijk lokaal participatiebeleid binnen RODE paal en perk aan moeten stellen. Zeker bij toekomstige projecten.

Vraag

GroenLinks ontvangt ter verifiëring van het krantenartikel van u graag een overzicht wat er met de opgewekte elektriciteit gebeurt.

Wie zijn nu eigenaar van de ontwikkelde en al functionerende projecten?

Aan wie wordt door hen de opgewekte stroom geleverd?

Komt deze ook via contracten met energieleveranciers terecht bij Berkellanders en bedrijven in onze gemeente?

Antwoord

Het RODE beleid heeft als doel om grip te krijgen en te kunnen sturen op de diverse aspecten die met de komst van zonnepalen/grootschalige opwek aan de orde zijn,

Bij de 10 zonneparken die klaar of bijna klaar zijn is gebleken dat het benutten van de kansen en mogelijkheden met de komst van een park niet alleen worden bepaald door het beschikbaar stellen van de mogelijkheid maar ook met de mate waarin die mogelijkheid aansluit bij de behoefte en wensen van de inwoners. Dit is uitgebreid toegelicht bij de beantwoording van de vragen 1 en 2 voor wat betreft lokaal eigenaarschap.

In het verlengde hiervan leveren de 10 zonneparken volgens het principe van vraag en aanbod aan het landelijke netwerk. Dit doet op zich geen afbreuk aan de doelstelling van vergroening van de opgewekte stroom. De lokale gebruikers hebben hierdoor ook niet minder mogelijkheden om hun thuissituatie of bedrijfssituatie te vergroenen. Zij kunnen voor groen stroom kiezen via hun eigen energieleverancier.

Ondanks een goede voorbereiding op de komst van grootschalige opwek met het RODE beleid is bij de komst van de eerste 10 parken gebleken dat de praktijk niet altijd maakbaar is. We zijn nu bezig, zoals bij vraag 2 beschreven, in overleg met de initiatiefnemers de afgesproken financiële participatie anders vorm te geven en meer aan te laten sluiten bij de behoeften in een gebied. Er is dus, anders dan het NRC artikel suggereert, wel degelijk een financiële spinoff in het gebied. Maar deze moet nog (anders vorm en inhoud krijgen dan beoogd en daarna uitgevoerd/gerealiseerd worden. Als college is ons er alles aan gelegen de afgesproken financiële (participatie) middelen te behouden en passend door het gebied/omwonenden zelf in te zetten. In totaal gaat het om ruim meer dan één miljoen euro.

Daarnaast spelen marktontwikkelingen een belangrijke rol bij de belangstelling voor deelnemingen in zonneparken en het gebruik van groene stroom. We hebben als gemeente niet de volledige regie op de keuzes die in de tijd, inwoners en zonnepark exploitanten kunnen maken in concrete situaties.

Voor het zonnepark Twijggraven zijn er gesprekken gaande om te kijken of de belemmeringen die worden ondervonden bij de haalbaarheid zijn weg te nemen. Bij de opzet van dit park is er wel sprake van lokaal eigendom (coöperatie) en het opwekken van groene stroom voor lokaal gebruik.

Schriftelijke vragen art. 33

Tot slot willen wij aangeven dat er zich sinds de start van ons RODE beleid veel ontwikkelingen hebben voorgedaan. Marktomstandigheden (oa bouwkosten, rente en energiemarkt) zijn sterk veranderd. De energieprijzen zijn fors gestegen. Netcongestie is een acuut probleem. En de energie transitie als zodanig heeft zich snel ontwikkeld. Kennis en inzichten die bij het tot stand komen en start van het RODE beleid niet of anders aanwezig waren. Voor zon op land hebben wij onze gemeentelijke bijdrage aan de RES afspraken ingevuld. De opgedane kennis en inzichten willen we nu gebruiken bij de keuzes die voor het wind deel gemaakt moeten worden.

Onderstaand vindt u een overzicht van de 12 zonneparken in Berkelland.

De 12 zonneparken uit de besluitvorming:

Zonnepark	Hectares (bruto plangebied)	Ontwikkelaar	Opbrengst (mln kWh/jr)	Plaats	Stand van zaken	Minimale bijdrage vlg NWEA richtlijn	Vormen in huidige overeenkomst
Eimersweg	13,3	IX zon	12,8	Eibergen	In bedrijf	Ja	Gebiedsfonds Deelnemingen Zonnepanelen bewoners omgeving
Dievelman	17	IX zon	11	Borculo	In bedrijf	Ja	Gebiedsfonds Deelnemingen Zonnepanelen bewoners omgeving
Ruilverkavelingsweg	18	Kronos	14	Neede	Bouwfase	Ja	Gebiedsfonds Deelnemingen Zonnepanelen bewoners en maatsch. instellingen omgeving
Boksveenweg	9,4	IX zon	10,2	Eibergen	In bedrijf	Ja	Gebiedsfonds Deelnemingen Zonnepanelen bewoners omgeving
t Bellegoor	9,5 (vuilstort)	Groot Severt	8,9	Eibergen	Vergunning onherr.	Ja	Jaarlijkse bijdrage omwonenden Onderzoeken mogelijkheid lokale deelnemingen Zonnepanelen bewoners en maatsch. instellingen omgeving
Hoondermaatsweg	11,4	Kronos	11	Neede	Bouwfase	Ja	Gebiedsfonds Deelnemingen Zonnepanelen bewoners en maatsch. instellingen omgeving
Munsterjansdijk	12	Novar	11,4	Neede	In bedrijf	Ja	Deelnemingen streven > 50% uit gebied Zonnepanelen bewoners en maatsch. instellingen omgeving
Geesteren	9	Klimaatfonds	10	Geesteren	In bedrijf	Ja	Gebiedsfonds Deelnemingen

Schriftelijke vragen art. 33

Batendijk	8,6	IX zon	8	Borculo	In bedrijf	Ja	Afgehandeld via specifieke afspraken bij landschappelijke inpassing
Hekweg	1,6 (bedrijfsterrein)	IX zon	1,5	Borculo	In bedrijf		Bedrijfsterrein. Geen inpassing vereist. Op basis van afspraken met vorige eigenaar toch ingepast met lange haag.
Twijggraven	11,6	Agem/ Hesselink	10	Geesteren	Ingediend	Ja	100% lokaal eigendom Gebiedsfonds
Hupsel	18	Novar	11	Eibergen	Vergunning niet onherr.	Ja	Deelnemingen streven > 50% uit gebied Zonnepanelen bewoners en maatsch. instellingen omgeving
Totaal	139,4		119,8				

Het maximum in hectares op cultuurgrond is begrenst door het maximeren van de zonneparken tot de 12 bekende initiatieven.

Deze tellen op tot 139,4 hectare waarvan 128,3 hectare cultuurgrond; 9,5 ha vuilstort; en 1,6 ha bedrijfsterrein.